

Львівський національний університет імені Івана Франка
Педагогічний коледж

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор _____ О. І. Сурмач
«__» _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Каліграфія (графіка письма)

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Статус дисципліни _____ нормативна

Нормативна (вибіркова)

Відділення _____ початкової освіти

Циклова комісія _____ викладачів педагогіки та психології

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Вид семестрового контролю		
				Аудиторні заняття					Самостійна робота	Курсова робота	Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	I	II	2,5	75	–	–	34		41		II	

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки молодшого спеціаліста _____ .

Ступінь вищої освіти

Розробник:

Р.Р.Михайлишин

Підпис

Ініціали та прізвище викладача (науковий ступінь та вчене звання)

Затверджено на засідання циклової комісії викладачів педагогіки та психології.

Протокол № 1 від 30.08 2018 р.

Голова циклової комісії _____ Р.Р.Михайлишин _____ .

Підпис

Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні Педагогічної ради Коледжу.

Протокол № 1 від 31.08 2018 р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: навчити правильно та красиво писати літери, поєднувати їх у складах і словах, враховувати закономірності формування чіткого й швидкого, правильного і безперервного письма та можливості дітей оволодіти цими навичками.

Предметом є: процес підготовки студентів до формування в учнів початкової школи каліграфічного письма.

Заплановані результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни майбутній фахівець повинен **знати:**

- ✓ завдання навчання каліграфічного письма та програмні вимоги до нього;
- ✓ звукову сторону мови, способи позначень звуків на письмі;
- ✓ норми письма, вимоги до техніки написання;
- ✓ методи та прийоми формування каліграфічних навичок письма;
- ✓ методикау написання тієї чи іншої літери, цифри, їх елементи, форму, розмір, пропорції;
- ✓ методикау проведення каліграфічних хвилинок;
- ✓ специфіку навчання письма лівші.

Вивчення курсу передбачає формування у студентів умінь:

- ✓ цікаво будувати уроки письма під час навчання грамоти (добукварний, букварний та післябукварний періоди);
- ✓ застосовувати наочні і технічні засоби навчання під час уроків письма;
- ✓ користуватися методами і прийомами каліграфічного письма;
- ✓ чітко, правильно й послідовно коментувати написання елементів;
- ✓ самостійно складати плани-конспекти уроків для вивчення літер;
- ✓ добирати дидактичний та ігровий матеріал для першокласників;
- ✓ володіти каліграфічним письмом у зошиті і на класній дошці;
- ✓ знаходити графічні помилки та усування їх.

Студент набуде **компетентності:**

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
6. Здатність бути критичним і самокритичним.
7. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми у професійній діяльності.
8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих на себе обов'язків.

Фахові:

1. Здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати професійну діяльність і взаємодію її суб'єктів.
2. Володіти базовими методичними знаннями, формувати досвід і цінності фахової діяльності, застосовувати на практиці професійні вміння і навички з метою формування методичної культури, розв'язання професійних завдань.
3. Урахувати індивідуальні стилі навчання, тип інтелекту учня.
4. Інтегрувати перспективні педагогічні технології для досягнення поставленої мети.
5. Аналізувати педагогічні явища, осмислюючи роль кожного елемента у структурі цілого та у взаємодії з іншими.
6. Здатність дотримуватися принципів професійної етики і розуміти можливі наслідки своєї професійної діяльності для громадськості.

Програмні результати навчання:

1. Розуміння значущості обраної професії.
2. Знання з психології, педагогіки та фахових методик навчання, достатні для успішної професійної діяльності.
3. Здатність реалізовувати Державний стандарт початкової освіти, застосовувати сучасні педагогічні технології в освітньому процесі початкової школи.
4. Вміння робити презентації (усно/письмово), виконувати експериментальні проекти, курсові роботи.
5. Здатність аналізувати навчально-методичні комплекти для початкової школи, оцінювати їхнє змістово-технологічне наповнення відповідно до дидактичних вимог.
6. Здатність розробляти плани-конспекти інтегрованих занять, уроків і виховних заходів для початкової школи, визначати їхнє навчально-методичне забезпечення, вміння застосовувати сучасні ІКТ.
7. Здатність оцінювати навчальні досягнення та старанність школярів.
8. Здатність опрацьовувати інформаційні джерела для ознайомлення з перспективними педагогічними технологіями і методикою їхнього впровадження в початковій школі.
9. Здатність аналізувати перспективний досвід вчителів початкової школи для подальшого його творчого використання.
10. Здатність працювати як самостійно, так і в команді, демонструючи якості лідерства, вміння ефективно спілкуватися і досягати очікуваного результату.
11. Здатність до постійного особистісного та професійного вдосконалення.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин									
	Денна форма навч.					Заочна форма навч.				
	Усього	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні (семін.) заняття	СРС	Усього	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні (семін.) заняття	СРС
II семестр										
Змістовий модуль № 1.										
Основи навчання каліграфічного письма молодших школярів										
<i>Тема 1.</i> Теоретичні питання методики навчання каліграфії.				2						
<i>Тема 2.</i> Методика навчання каліграфічного письма в початковій школі.	6			2	4					
<i>Тема 3.</i> Процес навчання письма молодших школярів.	4			2	2					
<i>Тема 4.</i> Методи і прийоми навчання письма.	4			2	2					
<i>Тема 5.</i> Групи букв. Основні елементи малих і великих букв.	6			2	4					
<i>Тема 6.</i> Написання малих і великих букв першої та другої груп, складів з ними.	6			2	4					
<i>Тема 7.</i> Написання малих і великих букв третьої та четвертої груп, складів з ними.	4			2	2					
<i>Тема 8.</i> Написання малих і великих букв п'ятої та шостої груп, складів з ними.	4			2	2					
<i>Тема 9.</i> Написання малих і великих букв сьомої та восьмої груп. Письмо під диктування.	4			2	2					
<i>Тема 10.</i> Написання арабських цифр. Тренувальне письмо слів і речень з вивченими буквами.	4			2	2					
Контроль знань за	2			2						

змістовим модулем . Диктант.										
Змістовий модуль № 2.										
Формування каліграфічних навичок у початковій школі										
Тема 12. Графомоторна підготовка учнів у добукварний період. Підготовчі вправи з письма.	6			2	4					
Тема 13. Формування навичок письма у букварний період навчання грамоти.	4			2	2					
Тема 14. Післябукварний період з письма.	8			2	6					
Тема 15. Методика проведення каліграфічних хвилинок.	6			2	4					
Тема 16. Графічні помилки у письмі молодших школярів.	6			2	4					
Тема 17. Зміст і форми удосконалення навичок каліграфічного письма. Контроль знань за модулем 2	8			2	6					
Разом за I семестр	90		4	30	56					

**Перелік практичних (лабораторних, семінарських) занять
для студентів денної форми навчання
__I__ семестр**

№ з/п	Тема практичного (лабораторного, семінарського) заняття	Кількість годин
	Змістовний модуль 1. Основи навчання каліграфічного письма молодших школярів	
1.	Тема 1. Теоретичні питання методики навчання каліграфії.	2
2.	Тема 2. Методика навчання каліграфічного письма в початковій школі.	2
3.	Тема 3. Процес навчання письма молодших школярів.	2
4.	Тема 4. Методи і прийоми навчання письма.	2
5.	Тема 5. Групи букв. Основні елементи малих і великих букв.	2
6.	Тема 6. Написання малих і великих букв першої та другої груп, складів з ними.	2
7.	Тема 7. Написання малих і великих букв третьої та	2

	четвертої груп, складів з ними.	
8.	Тема 8. Написання малих і великих букв п'ятої та шостої груп, складів з ними.	2
9.	Тема 9. Написання малих і великих букв сьомої та восьмої груп. Письмо під диктування.	2
10.	Тема 10. Написання арабських цифр. Тренувальне письмо слів і речень з вивченими буквами.	2
11.	Контроль знань за змістовим модулем 1. Диктант.	2
	Змістовний модуль № 2. Формування каліграфічних навичок у початковій школі	
12.	Тема 12. Графомоторна підготовка учнів у добукварний період. Підготовчі вправи з письма.	2
13.	Тема 13. Формування навичок письма у букварний період навчання грамоти.	2
14.	Тема 14. Післябукварний період з письма у букварний період навчання грамоти.	2
15.	Тема 15. Методика проведення каліграфічних хвилинок.	2
16.	Тема 16. Графічні помилки у письмі молодших школярів.	2
17.	Тема 17. Зміст та форми удосконалення навичок каліграфічного письма. Контроль знань за змістовим модулем 2.	2
	Разом за семестр	34

Самостійна робота

Номер тижня	Тема самостійної роботи	Кількість годин
	Змістовний модуль 1. Основи навчання каліграфічного письма молодших школярів	
1.	Тема 1. Еволюція знарядь письма.	4
2.	Тема 2. Каліграфія як мистецтво.	4
3.	Тема 3. Письмо як вид мовленнєвої діяльності.	2
4.	Тема 4. Порядок ведення перевірки зошитів і оцінювання робіт молодших школярів.	2
5.	Тема 5. Культура оформлення письмових робіт: програмні вимоги.	2
6.	Тема 6. Основні технічні характеристики форм рукописних букв українського алфавіту.	4
7.	Тема 7. Групи букв.	2
8.	Тема 8. Розліновки зошитів.	2
9.	Тема 9. Додаткові елементи малих і великих букв.	2
10.	Тема 10. Особливості письма з однією рядковою лінією.	2

Змістовний модуль № 2. Формування каліграфічних навичок у початковій школі		
1.	Тема 1. Особливості формування каліграфічних навичок у першокласників.	2
2.	Тема 2. Домашні завдання з каліграфії.	2
3.	Тема 3. Специфіка навчання письма лівші.	2
4.	Тема 4. Помилки у написанні букв, з'єднань, їх подолання.	2
5.	Тема 5. Каліграфічні хвилинки.	3
6.	Тема 6. Складання планів-конспектів.	4
	<i>Разом за семестр</i>	41

3. ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНЕСЕНО НА ЗАЛІК З ДИСЦИПЛІНИ

1. Історія виникнення та розвитку письма.
2. Розвиток писемності на українських землях.
3. Еволюція знарядь письма.
4. Каліграфія як мистецтво.
5. Письмо як вид мовленнєвої діяльності.
6. Методи та прийоми формування каліграфічних навичок письма.
7. Засоби навчання письма.
8. Умови навчання каліграфічного письма.
9. Поза під час письма.
10. уміння тримати ручку.
11. Положення зошита.
12. Робота вчителя і учнів біля класної дошки.
13. Процес навчання письма молодших школярів.
14. Особливості формування каліграфічних навичок у першокласників.
15. Специфіка навчання письма лівші.
16. Графо-моторна підготовка учнів у добукварний період.
17. Формування навичок письма у добукварний період навчання грамоти.
18. Групи малих і великих букв українського алфавіту. Послідовність їх написання.
19. Письмо основних з'єднань букв. Методика їх вивчення на уроках письма.
20. Післябукварний період з письма.
21. Методика навчання каліграфічного письма цифр.
22. Каліграфічна хвилинка. Методика її проведення на уроках у початковій школі.
23. Графічні помилки у письмі молодших школярів та їх подолання.
24. Удосконалення навичок каліграфічного письма в учнів 2-4 класів на уроках української мови.
25. Порядок ведення, перевірки зошитів і оцінювання сформованості в учнів початкових класів графічних навичок, техніки письма, культури оформлення письмових робіт.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Метод повідомлення інформації, пояснювальний - ілюстративний метод, пояснювальний-спонукальний, частково-пошуковий, інтерактивні методи навчання, практичні методи.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Викладач застосовує різні види контролю з метою підвищення ефективності процесу навчання.

Методи контролю: педагогічна діагностика результатів навчальної діяльності студентів має місце у всіх видах навчальної діяльності із використанням наступних методів:

- ✓ усного і письмового в т.ч. тестового контролю, диктант;
- ✓ поточний контроль роботи студентів (виступи, доповнення, виконання практичних завдань);
- ✓ оцінка за самостійну, індивідуальну, творчо-пошукову роботу;
- ✓ контроль знань за модулями;
- ✓ підсумковий контроль в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною дисципліною – **залік**.

Поточне тестування та самостійна робота																			
Змістовий модуль 1											Змістовий модуль 2						Індивідуально-практичне завдання	Разом за семестр	Залік
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8	Т. 9	Т. 10	Т. 11	Т. 12	Т. 13	Т. 14	Т. 15	Т. 16	Т. 17			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5	5	10	100	100

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка в балах	ECTS	Визначення	Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку (національна Шкала)	Залік
90-100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано
81-89	B	Дуже добре	Добре	
71-80	C	Добре		
61-70	D	Задовільно	Задовільно	

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення: посібники, наочність, зошити з каліграфії, прописи.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Зілінська Н. Методика роботи з чистописання у початковій школі: Навчально-методичний посібник. [2-ге видання, виправлене]/ Наталія Зілінська, Тарас Зілінський. – Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 2010. – 60с.
2. Кирей І.Ф., Трунова В.А. Методика викладання каліграфії в початковій школі. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
3. Кубінський М.В. Курс лекцій з «Основ каліграфії»: Навчальний посібник для викладачів та студентів педучилищ, педінститутів, педуніверситетів. – К., 1999. – 174с.
4. Основні технічні характеристики форм цифр для використання в загальноосвітніх навчальних закладах України // Збірник наказів МОНУ . – 2003. - № 23.
5. Палійчук О.М. Методика навчання каліграфічного письма: Навчальний посібник. – Чернівці: Букрек, 2010. – 344с.
6. Чабайовська М.І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр: Навч. –метод. посібник. – Тернопіль: Мальва. –ОСО, 2010. -116с.
7. Чабайовська М.І. Зошит з каліграфії Ч.1. – Тернопіль: Мальва. –ОСО, 2009. - 56с.
8. Чабайовська М.І. Зошит з каліграфії Ч. 2. – Тернопіль: Мальва. –ОСО, 2009. - 88с.
9. Чабайовська М.І. Зошит з каліграфії для лівші Ч. 1. – Тернопіль: Мальва. –ОСО, 2009. - 88с
10. Чабайовська М.І. Зошит з каліграфії для лівші Ч. 2. – Тернопіль: Мальва. –ОСО, 2009. - 88с.
11. Чабайовська М.І. Типова програма з дисципліни «Каліграфія з методикою навчання в початковій школі». – К., 2009. - 33с.
12. Програма з основ каліграфії / Уклад М.В.Кучинський / К.: НПУ ім. М.Драгоманова, 2000. – 20с.
13. Рішення колегії Міністерства освіти і науки «Про розроблення єдиних зразків каліграфічного письма, цифр, українських і російських букв та їх з'єднань. Інформаційний збірник МОН України. – 2003, № 23 (грудень) // Початкова школа. – 2004. - № 1.

14. Трунова В.А. Каліграфія / Програма з каліграфії та методичні рекомендації до неї. – Київ – Ізмаїл, 2004. – 64с.
15. Трунова В.А., Боднар Н.М. Каліграфія: Програма та методичні рекомендації. – Харків – Ізмаїл. ФОП Шейнина О.В., 2011. – 80с.

Додаткова

1. Брайчевський М.Ю. Походження слов'янської писемності. – К., 1998. - 45с.
2. Вашуленко М.С. та інші. Навчання в першому класі. К., 1991. – С.147 - 152.
3. Заїка А.М. Методичні рекомендації до уроків письма у 1 класі. – Харків: Ранок, 2004. – 48с.
4. Зілінська Н.Т. Каліграфічні хвилинки як форма удосконалення графічних навичок письма: Навч.-метод. посіб.- Самбір, 2014. – 136с.
5. Каліграфічні хвилинки на уроках рідної мови // Бібліотека вчителя початкової школи. – 2005. - №12.
6. Коваленко О. Формування в учнів початкових навичок письма. Комплексний підхід // Початкова освіта. – 2005. – Вересень. - № 33 (321). – С.12.
7. Наумчук В.І., Наумчук М.М. Навчаємо писати літери: Навчально-методичний посібник для вчителів початкових класів, вихователів дитячих садків, студентів педагогічних закладів. – Тернопіль: Астон, 2012. – 196с.
8. Прищепа К. Зошит з каліграфії та розвитку мовлення: Навч. посіб. для 1 кл. загальноосвітніх навч. закладів: У 2-х ч. – К.: Генеза, 2008.
9. Січовик І. Загадкова абетка // Початкова школа. – 1990. - № 3. – С.27-32.
10. Ткачук В.М. Матеріали до уроків письма в букварний період // Початкова школа. – 1996. - № 10. – С.14-18.
11. Трунова В.А. Вчимося правильно писати. – Київ – Ізмаїл, 2002.

9. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://kaligrafiya.blogspot.com/>

http://www.yrok.net.ua/load/naochni_posibniki_stendi_shablони/naochni_posibniki/zrazki_kaligrafiji_liter/190-1-0-2471

<https://play.google.com/store/apps/details?id=murid.B1CalligraphyIdeas&hl=uk>

<http://www.twirpx.com/file/1538857/>